

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2012. gada 12. jūlijā *

Lauksaimniecība — Direktīvas 98/95/EK, 2002/53/EK, 2002/55/EK un 2009/145/EK — Spēkā esamība — Dārzeni — Oficiālajā dārzeņu sugu šķirņu kopējā katalogā neiekļautu dārzeņu sēklu pārdošana valsts sēklu tirgū — Kārtības, saskaņā ar kuru jāsaņem iepriekšēja atļauja laišanai tirgū, neievērošana — Starptautiskais līgums par augu ģenētiskajiem resursiem pārtikai un lauksaimniecībai — Samērīguma princips — Darījumdarbības brīvība — Preču brīva aprīte — Vienlīdzīga attieksme

Lieta C-59/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Cour d'appel de Nancy* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 4. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 9. februārī, tiesvedībā

Association Kokopelli

pret

Graines Baumaux SAS.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], Dž. Arestis [*G. Arestis*] (referents) un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Association Kokopelli* vārdā – *B. Magarinos Rey*, advokāts,
- *Graines Baumaux SAS* vārdā – *P. de Jong*, *C. Ronse* un *S. Lens*, advokāti,
- Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues* un *B. Cabouat*, kā arī *R. Loosli-Surrans*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *A. Rubio González*, pārstāvis,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *P. Mahnič Bruni* un *É. Sitbon Bercain*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *D. Bianchi* un *Z. Malušková*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – franču.

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2012. gada 19. janvāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek vaicāts, vai ir spēkā šādas direktīvas:
 - Padomes 1998. gada 14. decembra Direktīva 98/95/EK, ar ko attiecībā uz iekšējā tirgus konsolidēšanu, ģenētiski modificētu augu šķirnēm un augu ģenētiskajiem resursiem groza Direktīvas 66/400/EEK, 66/401/EEK, 66/402/EEK, 66/403/EEK, 66/208/EEK, 70/457/EEK un 70/458/EEK par biešu sēklu, lopbarības augu sēklu, graudaugu sēklu, sēklas kartupeļu, eļļas augu un šķiedraugu sēklu, kā arī dārzeņu sēklu tirdzniecību un par kopējo lauksaimniecības augu šķirņu katalogu (OV 1999, L 25, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 24. sēj., 334. lpp.),
 - Padomes 2002. gada 13. jūnija Direktīva 2002/53/EK par lauksaimniecības augu sugu šķirņu kopējo katalogu (OV L 193, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 36. sēj., 281. lpp.),
 - Padomes 2002. gada 13. jūnija Direktīva 2002/55/EK par dārzeņu sēklu tirdzniecību (OV L 193, 33. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 36. sēj., 313. lpp.) un
 - Komisijas 2009. gada 26. novembra Direktīva 2009/145/EK, ar ko paredz dažas atkāpes attiecībā uz tādu dārzeņu savvaļas sugu un šķirņu atzīšanu, kas ir tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un ko apdraud ģenētiskā erozija, un tādu dārzeņu šķirņu atzīšanu, kam nav būtiskas vērtības attiecībā uz komerciālu augkopību, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos, un šo savvaļas sugu un šķirņu sēklu tirdzniecībai (OV L 312, 44. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Association Kokopelli* (turpmāk tekstā – “*Kokopelli*”) un *Graines Baumaux SAS* (turpmāk tekstā – “*Baumaux*”) par dārzeņu sēklu tirdzniecību.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskais līgums par augu ģenētiskajiem resursiem pārtikai un lauksaimniecībai

- 3 Ar Padomes 2004. gada 24. februāra Lēmumu 2004/869/EK tika nolemts Eiropas Kopienas vārdā noslēgt Starptautisko līgumu par augu ģenētiskajiem resursiem pārtikai un lauksaimniecībai (OV L 378, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “SLAGRPL”).
- 4 Saskaņā ar SLAGRPL 1. pantu tā mērķi ir “pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana, kā arī godīga un objektīva minēto ģenētisko resursu izmantošanā gūto ienākumu sadale saskaņā ar Konvenciju par bioloģisko daudzveidību ilgtspējīgas lauksaimniecības un pārtikas nekaitīguma nodrošināšanai”.
- 5 SLAGRPL 5. pantā ir paredzēts:

“5.1. Katra līgumslēdzēja puse atbilstoši savas valsts likumiem un sadarbībā ar citām līgumslēdzējām pusēm, ja nepieciešams, veicina integrētu pieeju pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu ekspluatācijai, saglabāšanai un ilgtspējīgai izmantošanai un jo īpaši:

[..]

(c) ja nepieciešams, veicina vai atbalsta zemnieku un vietējās sabiedrības pūles pārvaldīt un saglabāt savās saimniecībās pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētiskos resursus, ja nepieciešams, veicina vai atbalsta zemnieku un vietējās sabiedrības pūles pārvaldīt un saglabāt savās saimniecībās pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētiskos resursus;

[..].”

6 SLAGRPL 6. pantā ir noteikts:

“6.1. Līgumslēdzējas puses izstrādā un uztur atbilstošu politiku un tiesiskus pasākumus, kas veicina pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu.”

7 Saskaņā ar SLAGRPL 7. panta 7.1. punktu “katra līgumslēdzēja puse, ja nepieciešams, integrē savā lauksaimniecības un lauku attīstībā 5. un 6. pantā izklāstīto politiku, programmas un pasākumus un sadarbojas ar citām līgumslēdzējām pusēm tieši vai ar FAO starpniecību un citām atbilstošām starptautiskām organizācijām pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu saglabāšanā un ilgtspējīgā izmantošanā [katra līgumslēdzēja puse savās lauksaimniecības un lauku attīstības politikā un programmās pēc vajadzības ietver 5. un 6. pantā izklāstītos pasākumus un tieši vai ar [ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO)] un citu atbilstošo starptautisko organizāciju starpniecību sadarbojas ar citām līgumslēdzējām pusēm pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu saglabāšanā un ilgtspējīgā izmantošanā]”.

8 SLAGRPL 9. pantā ir paredzēts:

“9.1. Līgumslēdzējas puses atzīst lielo ieguldījumu, ko visos pasaules reģionos, jo īpaši izcelsmes un kultūraugu dažādības centros, ir devusi un turpina dot vietējā sabiedrība vai vietējo iedzīvotāju kopienas un zemnieki to ģenētisko resursu saglabāšanā un attīstībā, uz kuriem balstās pārtikas un lauksaimnieciskā ražošana visā pasaulē.

[..]

9.3. Nekas šajā pantā netiek interpretēts tā, lai ierobežotu jebkādas zemnieku tiesības novākt, izmantot, apmainīties un pārdot saimniecībā izaudzētās sēklas/pavairojamo materiālu atbilstoši attiecīgās valsts likumiem un atbilstoši nepieciešamībai.”

Savienības tiesības

Direktīva 2002/55

9 Ar Direktīvu 2002/55 ir izveidots dārzeņu sugu šķirņu kopējais katalogs.

10 Šīs direktīvas preambulas 2.–4. un 12. apsvērumi ir izteikti šādā redakcijā:

“(2) Dārzeņu sēklu ražošana ieņem nozīmīgu vietu Kopienas lauksaimniecībā.

(3) Apmierinoši dārzeņu audzēšanas rezultāti lielā mērā ir atkarīgi no piemērotu sēklu izmantošanas.

(4) Kopienas dārzeņu audzēšanā tiks sasniegts lielāks ražīgums, ja attiecībā uz tirdzniecībā pieļaujamo šķirņu izvēli dalībvalstis piemēros vienotus un cik iespējams stingrus noteikumus.

[..]

(12) Kopējā šķirņu katalogā iekļautu šķirņu sēklām Kopienā būtu jābūt brīvām no kādiem tirdzniecības ierobežojumiem attiecībā uz šķirni.”

11 Saskaņā ar Direktīvas 2002/55 1. pantā noteikto tā “attiecas uz dārzeņu sēklu audzēšanu, kuras mērķis ir šo sēklu tirdzniecība, kā arī uz sēklu tirdzniecību Kopienā”.

12 Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis paredz, ka dārzeņu sēklas var sertificēt, pārbaudīt kā standarta sēklas un tirgot tikai tad, ja attiecīgā šķirne oficiāli apstiprināta vienā vai vairākās dalībvalstīs.”

13 Jautājumā par šķirņu iekļaušanu oficiālajos katalogos minētās direktīvas 4. panta 1. un 4. punktā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis gādā par to, lai šķirnes tiktu apstiprinātas tikai tad, ja tās ir atšķirīgas, stabilas un pietiekami viendabīgas.

[..]

4. Augu ģenētisko resursu saglabāšanai, kā precizēts 44. panta 2. punktā, dalībvalstis var atkāpties no apstiprināšanas kritērijiem, kas izklāstīti 1. punkta pirmajā daļā, ciktāl ir pieņemti īpaši nosacījumi saskaņā ar 46. pantā izklāstīto procedūru, ņemot vērā noteikumus 44. panta 3. punktā.”

14 Direktīvas 2002/55 5. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Šķirne ir uzskatāma par atšķirīgu, ja neatkarīgi no tā, vai tās izcelsme no sākotnējās šķirnes būtu dabīga vai mākslīga, tā pēc vienas vai vairākām būtiskām pazīmēm skaidri nošķirama no jebkuras citas Kopienā pazīstamas šķirnes.

Šīm pazīmēm ir jābūt precīzi atpazīstamām un precīzi definējamām.

[..]

2. Šķirne ir uzskatāma par stabilu, ja pēc secīgām pavairošanas darbībām vai katra cikla beigās (ja selekcionārs ir noteicis atsevišķu pavairošanas darbību ciklu) tā joprojām atbilst tās būtisko pazīmju definējumam.

3. Šķirne ir uzskatāma par pietiekami viendabīgu, ja augi, kas to veido, neņemot vērā retas novirzes, atbilstīgi šo augu vairošanās sistēmas īpatnībām ir līdzīgi vai ģenētiski identiski attiecībā uz pazīmju kopumu, ko novērtē šim nolūkam.”

15 Direktīvas 2002/55 44. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

“2. Saskaņā ar 46. panta 2. punktā minēto procedūru tiek paredzēti īpaši nosacījumi, lai ņemtu vērā pārmaiņas attiecībā uz šķirnes saglabāšanu *in situ* un augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu, audzējot un realizējot sēklas, kas iegūtas no:

a) primitīvām šķirnēm un šķirnēm, kas ir tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un ko apdraud ģenētiskā erozija, neskarot noteikumus Padomes 1994. gada 20. jūnija Regulā (EK) Nr. 1467/94 par ģenētisko resursu saglabāšanu, raksturošanu, vākšanu un izmantošanu lauksaimniecībā (OV L 159, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 16. sēj., 208. lpp.);

b) šķirnēm, kam nav būtiskas vērtības attiecībā uz komerciālu augkopību, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos.

3. Īpašie nosacījumi, kas minēti 2. punktā, jo īpaši ietver šādus punktus:

a) attiecībā uz 2. punkta a) apakšpunktu, primitīvās un pārējās šķirnes apstiprina saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem. Jo īpaši ņem vērā neoficiālu izmēģinājumu rezultātus un praktiskas zināšanas, pateicoties pieredzei, kas gūta audzēšanas, pavairošanas un izmantošanas procesā, kā arī sīkus šķirņu un to attiecīgo apzīmējumu aprakstus, kas paziņoti attiecīgajai dalībvalstij, un, ja tie ir izsmeļoši, tiek noteikts atbrīvojums no oficiālas pārbaudes. Apstiprinot šādu primitīvu šķirni vai standarta šķirni, kopējā katalogā to iekļauj kā “saglabāšanas šķirni”;

b) attiecībā uz 2. punkta a) un b) apakšpunktu, atbilstoši kvantitatīvi ierobežojumi.”

16 Atbilstoši Direktīvas 2002/55 48. pantā noteiktajam:

“1. Īpašus nosacījumus var pieņemt saskaņā ar 46. panta 2. punktā minēto procedūru, lai ņemtu vērā pārmaiņas šādās jomās:

[..]

b) nosacījumi, ar kādiem sēklas var tirgot saistībā ar saglabāšanu *in situ* un augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ieskaitot tādu sēklu maisījumu, kurā ir arī sugas, kas ir uzskaitītas Padomes Direktīvas [2002/53] 1. pantā, kas ir saistītas ar īpašām dabīgām un pa daļai dabīgām dzīvotnēm, un ko apdraud ģenētiskā erozija;

[..]

2. Īpašie nosacījumi, kas minēti 1.b punktā, jo īpaši ietver šādus punktus:

a) šo sugu sēklas ir zināmas izcelsmes sēklas, ko katrā dalībvalstī apstiprinājusi attiecīgā iestāde, kas atbild par sēklu realizēšanu noteiktos apgabalos;

b) attiecīgi kvantitatīvi ierobežojumi.”

Direktīva 2009/145

17 Ar Direktīvu 2009/145 tiek īstenoti Direktīvas 2002/55 4. panta 4. punkts, 44. panta 2. punkts un 48. panta 1. punkta b) apakšpunkts, lai tiktu saglabāti augu ģenētiskie resursi.

18 Atbilstoši Direktīvas 2009/145 preambulas 1.–3. un 14. apsvērumā teiktajam:

“(1) Kā liecina dažāda veida attīstība starptautiskā un Kopienas mērogā, pēdējos gados ir palielinājusies bioloģiskās daudzveidības un augu ģenētisko resursu uzturēšanas jautājumu aktualitāte. Kā piemērs jāmin Padomes 1993. gada 25. oktobra Lēmums 93/626/EEK, kas attiecas uz Konvencijas par bioloģisko daudzveidību noslēgšanu [OV L 309, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 11. nod., 19. sēj., 126. lpp.], [..] Lēmums [2004/869], Padomes 2004. gada 24. aprīļa Regula (EK) Nr. 870/2004, ar ko izveido Kopienas programmu ģenētisko resursu saglabāšanai, raksturošanai, vākšanai un izmantošanai lauksaimniecībā un atceļ Regulu (EK) Nr. 1467/94 [OV L 162, 18. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 16. sēj., 208. lpp.], un Padomes 2005. gada 20. septembra Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no

Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) [OV L 277, 1. lpp.]. Saskaņā ar Direktīvu [2002/55] jāparedz īpaši nosacījumi, lai ņemtu vērā šos jautājumus attiecībā uz dārzeņu sēklu tirdzniecību.

- (2) Lai nodrošinātu saglabāšanu *in situ* un augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu [i]zmantošanu, savvaļas sugas un šķirnes, kas ir tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un ko apdraud ģenētiskā erozija (saglabāšanas šķirnes), jāaudzē un jāpārdod, pat ja tās neatbilst vispārīgajām prasībām par šķirņu atzīšanu un sēklu tirdzniecību. Papildus vispārējam mērķim aizsargāt augu ģenētiskos resursus šīs šķirnes ir jo īpaši jā saglabā, jo tās ir sevišķi labi pielāgojušās konkrētiem vietējiem apstākļiem.
- (3) Lai nodrošinātu augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu [i]zmantošanu, šķirnes, kam nav būtiskas vērtības attiecībā uz komerciālu augkopību, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos (šķirnes, kas ir izveidotas audzēšanai konkrētos apstākļos), jāaudzē un jāpārdod, pat ja tās neatbilst vispārīgajām prasībām par šķirņu atzīšanu un sēklu tirdzniecību. Papildus vispārējam mērķim aizsargāt augu ģenētiskos resursus šīs šķirnes ir jo īpaši jā saglabā, jo tās ir piemērotas audzēšanai īpašos klimatiskos, augsnei raksturīgos un agrotehniskos apstākļos (piemēram, aprūpe ar rokām, atkārtota ražas novākšana).

[..]

- (14) Pēc trim gadiem Komisijai jānovērtē, vai ir efektīvi šajā direktīvā paredzētie pasākumi, jo īpaši noteikumi par daudzuma ierobežojumiem saglabāšanas šķirņu un šķirņu, kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos, sēklu tirdzniecībai.”

19 Direktīvas 2009/145 1. pantā ir noteikts:

“1. Šajā direktīvā noteiktas atsevišķas atkāpes saistībā ar saglabāšanu *in situ* un ilgtspējīgu augu ģenētisko resursu izmantošanu ar audzēšanu un tirdzniecību attiecībā uz Direktīvā [2002/55] iekļautajām dārzeņu sugām:

- a) lai atzītu iekļaušanai valstu katalogos dārzeņu sugu šķirnes, kā noteikts Direktīvā [2002/55], savvaļas sugas un šķirnes, kas ir tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un ko apdraud ģenētiskā erozija, turpmāk – “saglabāšanas šķirnes”;
- b) lai atzītu iekļaušanai a) punktā minētajos katalogos šķirnes, kam nav būtiskas vērtības attiecībā uz komerciālu augkopību, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos, turpmāk – “šķirnes, kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos”, un
- c) lai tirdzniecībā laistu šādu saglabāšanas šķirņu un šķirņu, kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos, sēklas.

2. Ja šajā direktīvā nav paredzēts citādi, piemēro Direktīvu [2002/55].”

20 Direktīvas 2009/145 35. pantā ir paredzēts:

“Komisija līdz 2013. gada 31. decembrim novērtē šīs direktīvas īstenošanu.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

21 *Kokopelli* ir bezpeļņas organizācija, kas pārdod bioloģiskajā lauksaimniecībā audzētu seno šķirņu dārzeņu un ziedu sēklas un savu biedru rīcībā nodod Francijā reti audzētu dārzeņu šķirnes.

- 22 *Baumaux* nodarbojas ar ziedu un dārzeņu sēklu ražošanu un tirdzniecību. 2005. gadā šī sabiedrība pret *Kokopelli* cēla prasību par negodīgu konkurenci, prasot tostarp kaitējuma paušālu atlīdzinājumu EUR 50 000 apmērā, kā arī izbeigt visa veida reklāmu attiecībā uz tās tirgotajām šķirnēm.
- 23 Ar *Tribunal de grande instance de Nancy* [Nansī Apgabaltiesas] 2008. gada 14. janvāra spriedumu *Kokopelli* tika piespriests samaksāt kaitējuma atlīdzinājumu *Baumaux* par negodīgu konkurenci. Minētā tiesa konstatēja, ka *Kokopelli* un *Baumaux* darbojas seno jeb kolekcionējamo sēklu nozarē, ka tās tirgo 233 savstarpēji identiskas vai līdzīgas preces un ka tās strādā ar vieniem un tiem pašiem klientiem, proti, dārzkopības amatieriem, un tātad ir sāncensībā. Tādēļ tā atzina, ka *Kokopelli* nodarbojas ar negodīgu konkurenci, piedāvādama pārdošanā nedz Francijas, nedz kopējā dārzeņu sugu šķirņu katalogā neiekļautu šķirņu dārzeņu sēklas.
- 24 Minēto spriedumu *Kokopelli* pārsūdzēja *Cour d'appel de Nancy* [Nansī Apelācijas tiesā].
- 25 Šajos apstākļos *Cour d'appel de Nancy* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai, ievērojot šādas Eiropas Savienības pamattiesības un pamatprincipus, proti, saimnieciskās darbības veikšanas brīvību, samērīgumu, vienlīdzību un nediskrimināciju, preču brīvu apriti, kā arī ievērojot no [SLAĢRPL] izrietošās saistības, Padomes Direktīvas 98/95/EK, 2002/53/EK un 2002/55/EK, kā arī Komisijas Direktīva 2009/145 ir spēkā konkrēti tajā ziņā, ka šajās direktīvās tiek ierobežota seno sēklu un stādu ražošana un tirdzniecība?”

Par prejudiciālo jautājumu

Par pieņemamību

- 26 *Baumaux* uzskata, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams, tāpēc ka *Kokopelli* nevarot atsaukties uz strīdīgo direktīvu spēkā neesamību, jo ar tām privātpersonām netiek radītas nedz kādas tiesības, nedz kādi pienākumi. *Kokopelli* spēkos esot vienīgi apstrīdēt šīs direktīvas transponējošo valsts tiesību aktu spēkā esamību.
- 27 Turklāt *Baumaux* uzskata, ka atsauce uz Direktīvu 98/95 neesot iederīga, lai izspriestu pamatlietu. Uz šo lietu neattiecoties arī Direktīva 2002/53, jo tajā ir regulēta tikai un vienīgi lauksaimniecības augu sugu šķirņu tirdzniecība, savukārt no šīs lietas faktiskajiem apstākļiem izrietot, ka *Kokopelli* vēlas tirgot tikai un vienīgi dārzeņu sēklas. *Baumaux* piebilst, ka, tā kā Direktīva 2009/145 ir pieņemta ilgu laiku pēc tam, kad tā jau bija cēlusi savu prasību pret *Kokopelli*, tās spēkā esamība nekādi neietekmējot šā strīda izspriešanu.
- 28 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, ja jautājums par Eiropas Savienības iestāžu pieņemtu tiesību aktu spēkā esamību ir izvirzīts valsts tiesā, šai tiesai ir jālemj, vai lietas izspriešanas vajadzībām ir jāspriež par šo jautājumu un tātad vai ir jālūdz Tiesu par to lemt. Tādēļ, ja iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir par kādas Savienības tiesību normas spēkā esamību, Tiesai principā ir jāpieņem nolēmums (2010. gada 8. jūlija spriedums lietā C-343/09 *Afton Chemical*, Krājums, I-7027. lpp., 13. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu Tiesa var atteikties tikai tad, ja vai nu ir acīmredzams, ka valsts tiesas lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības novērtējumam nav nekādas saistības ar pamata lietas faktiem vai priekšmetu, vai arī problēmai ir hipotētisks raksturs (iepriekš minētais spriedums lietā *Afton Chemical*, 14. punkts).

- 30 Šajā ziņā jāatgādina, ka Direktīva 2002/53 attiecas uz lauksaimniecības augu sugu šķirņu kopējo katalogu. Tā kā no iesniedzējtiesas nolēmuma redzams, ka pamatlietā tiek iztirzāts jautājums par *Kokopelli* veikto dārzeņu sēklu tirdzniecību, šīs direktīvas spēkā esamība nav jāizvērtē.
- 31 Jāpaskaidro arī, ka Direktīva 98/95 ir tiesību akts, ar kuru ir izdarīti grozījumi Padomes 1966. gada 14. jūnija Direktīvā 66/400/EEK par biešu sēklu tirdzniecību (OV 125, 2290. lpp.), Padomes 1966. gada 14. jūnija Direktīvā 66/401/EEK par lopbarības augu sēklu tirdzniecību (OV 125, 2298. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 1. sēj., 55. lpp.), Padomes 1966. gada 14. jūnija Direktīvā 66/402/EEK par graudaugu sēklu tirdzniecību (OV 125, 2309. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 3. nod., 1. sēj., 66. lpp.), Padomes 1966. gada 14. jūnija Direktīvā 66/403/EEK par sēklas kartupeļu tirdzniecību (OV 125, 2320. lpp.), Padomes 1969. gada 30. jūnija Direktīvā 69/208/EEK par eļļas augu un šķiedraugu sēklu tirdzniecību (OV L 169, 3. lpp.), Padomes 1970. gada 29. septembra Direktīvā 70/457/EEK par kopējo lauksaimniecības augu šķirņu katalogu (OV L 225, 1. lpp.) un Padomes 1970. gada 29. septembra Direktīvā 70/458/EEK par dārzeņu sēklu tirdzniecību (OV L 225, 7. lpp.), un ka šo pēdējo direktīvu tiesību normas ir kodificētas Direktīvās 2002/53 un 2002/55. Tādēļ arī Direktīvas 98/95 spēkā esamība nav jāizvērtē.
- 32 Savukārt jautājumā par Direktīvu 2009/145 nav strīda par to, ka tā ir pieņemta 2009. gadā, proti, pēc tam, kad *Baumaux* bija cēlusi prasību par negodīgu konkurenci pret *Kokopelli*. Tomēr, kā savu secinājumu 48. punktā norādījusi arī ģenerāladvokāte, šīs direktīvas spēkā esamības izvērtējums varētu izrādīties noderīgs iesniedzējtiesai, lai izspriestu pamatlietu.
- 33 Tādējādi nav acīmredzams, ka Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamības izvērtējumam nebūtu nekādas saistības ar pamatlīetas faktiem vai priekšmetu vai ka tas attiektos uz hipotētisku problēmu.
- 34 Turklāt jāatgādina, ka, tā kā pilnīgajā tiesību aizsardzības līdzekļu un procesuālo garantiju sistēmā, kas ar LESD izveidota, lai nodrošinātu iestāžu pieņemto aktu likumības izvērtēšanu, fiziskas vai juridiskas personas, ievērojot LESD 263. panta ceturtajā daļā noteiktos pieņemamības noteikumus, vispārpiemērojamus Savienības tiesību aktus nevar apstrīdēt tieši, tās atkarībā no lietas rakstura atbilstoši LESD 277. pantam var lūgt netieši atzīt akta spēkā neesamību Savienības tiesās vai arī valsts tiesās, lūdzot šim pēdējam, kuru piekritībā nav pašam konstatēt šo aktu spēkā neesamību, par to vaicāt Tiesai, uzdodot prejudiciālus jautājumus (iepriekš minētais spriedums lietā *Afton Chemical*, 18. punkts).
- 35 Taču atliek vien konstatēt, ka *Kokopelli*, nenoliedzami, nebija tiesīga celt prasību atcelt Direktīvas 2002/55 un 2009/145, pamatojoties uz EKL 230. pantu un LESD 263. pantu. Tāpēc prasībā, kas celta saskaņā ar valsts tiesībām, tā ir tiesīga pamatoties uz šo direktīvu spēkā neesamību, pat ja tā minētajos pantos paredzētajā termiņā Savienības tiesā nav cēlusi prasību par to atcelšanu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Afton Chemical*, 19.–25. punkts).
- 36 No iepriekš izklāstīto apsvērumu kopuma izriet, ka iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir pieņemams, ciktāl tas attiecas uz Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamību.

Par lietas būtību

- 37 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā par Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamību, ievērojot saimnieciskās darbības veikšanas brīvības, samērīguma, vienlīdzīgas attieksmes un preču brīvas aprites principus, kā arī ievērojot saistības, ko Savienība uzņēmusies saskaņā ar SLAĢRPL noteikto.

Par samērīguma principa pārkāpumu

- 38 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka samērīguma princips, kura apgalvotais pārkāpums ir jāizvērtē vispirms, ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem un prasa, lai ar Savienības tiesību normu īstenošanai būtu piemēroti ar attiecīgo tiesisko regulējumu sasniedzamo leģitīmo mērķu īstenošanai un nepārsniegtu to sasniegšanai vajadzīgo (2005. gada 6. decembra spriedums apvienotajās lietās C-453/03, C-11/04, C-12/04 un C-194/04 *ABNA u.c.*, Krājums, I-10423. lpp., 68. punkts; 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā C-558/07 *S. P. C. M. u.c.*, Krājums, I-5783. lpp., 41. punkts, kā arī 2010. gada 8. jūnija spriedums lietā C-58/08 *Vodafone u.c.*, Krājums, I-4999. lpp., 51. punkts).
- 39 Jautājumā par šā sprieduma iepriekšējā punktā minēto nosacījumu pārbaudi tiesā jāatgādina, ka Savienības likumdevējam kopējās lauksaimniecības politikas jomā ir plaša rīcības brīvība, kas atbilst politiskajai atbildībai, ar ko tas apveltīts LESD 40. un 43. pantā, un ka Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka šajā jomā pieņemtā pasākuma tiesiskumu var ietekmēt vienīgi šāda pasākuma acīmredzamā neatbilstība kompetentās iestādes sasniegt gribētajam mērķim (skat. 1994. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-280/93 *Vācija/Padome*, *Recueil*, I-4973. lpp., 89. un 90. punkts; 1994. gada 13. decembra spriedumu lietā C-306/93 *SMW Winzersekt*, *Recueil*, I-5555. lpp., 21. punkts, kā arī 2009. gada 2. jūlija spriedumu lietā C-343/07 *Bavaria* un *Bavaria Italia*, Krājums, I-5491. lpp., 81. punkts).
- 40 Tomēr, lai arī izvirzīto mērķu svarīgums var attaisnot kādiem saimnieciskās darbības subjektiem nelabvēlīgas vai pat ļoti nelabvēlīgas sekas radošus ierobežojumus (1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-183/95 *Affish*, *Recueil*, I-4315. lpp., 42. punkts), ir jāpārlicinās, vai, izvērtējot ar dažādiem iespējamiem pasākumiem saistītos ierobežojumus, Savienības likumdevējs ir pilnībā ņēmis vērā ne vien sasniedzamo pamatmērķi, bet arī pārējās iesaistītās intereses (2006. gada 12. janvāra spriedums lietā C-504/04 *Agrarproduktion Staebelow*, Krājums, I-679. lpp., 37. punkts).
- 41 Šoreiz jāizvērtē, vai Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētā šķirņu dārzeņu sēklu apstiprināšanas kārtība ir pretrunā samērīguma principam. Proti, Direktīvas 2002/55 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka sertificējamās, pārbaudāmas kā standartsēklas un tirgojamās ir tikai tās šķirnes dārzeņu sēklas, kura ir tikusi oficiāli apstiprināta vismaz vienā dalībvalstī. Taču, lai šķirni varētu iekļaut oficiālajos katalogos, tai saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu jābūt atšķirīgai, stabilai un pietiekami viendabīgai.
- 42 *Kokopelli* apgalvo, ka tai neesot iespējams tirgot “seno” šķirņu dārzeņu sēklas, tāpēc ka tām raksturīgo īpašību dēļ tās nespēj atbilst atšķirīguma, stabilitātes un viendabīguma kritērijiem un tādējādi to iekļaujamība oficiālajos katalogos ir nepamatoti izslēgta.
- 43 Šajā ziņā no Direktīvas 2002/55 preambulas 2.–4. apsvēruma izriet, ka dārzeņu šķirņu sēklu iekļaušanas noteikumu primārais mērķis ir celt dārzeņu audzēšanas ražīgumu Savienībā. Šis mērķis, kā paredzēts LESD 39. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ir skaidri noteikts kā viens no kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem.
- 44 Lai nodrošinātu minēto kultūru augstu ražīgumu, domājams, ka minētais mērķis ir sasniedzams, saskaņā ar vienotiem un pēc iespējas stingrākiem noteikumiem par tirdzniecībā pieļaujamo šķirņu izvēli izveidojot uz valstu katalogiem balstītu dārzeņu sugu šķirņu kopējo katalogu.
- 45 Proti, ar šādu kārtību, ka apstiprināmajām dārzeņu šķirņu sēklām jābūt atšķirīgām, stabilām un viendabīgām, tiek nodrošināta piemērotu sēklu izmantošana un tādējādi uz minēto sēklu īpašībām balstīta lauksaimniecības ražīguma celšana.
- 46 Turklāt atbilstoši Direktīvas 2002/55 1. pantā teiktajam šī direktīva attiecas gan uz dārzeņu sēklu audzēšanu tirdzniecībai, gan uz to tirdzniecību Savienībā. Tās preambulas 12. apsvērumā ir precizēts, ka kopējā katalogā iekļauto šķirņu sēklu tirdzniecība šķirņu ziņā Savienībā nav nekādi ierobežojama.

- 47 Tādējādi ar Direktīvu 2002/55 ir paredzēts izveidot arī dārzeņu sēklu iekšējo tirgu, nodrošinot to brīvu apriti Savienībā. Konkrētajā gadījumā šajā direktīvā paredzētā apstiprināšanas kārtība sekmē šā mērķa īstenošanu, jo ar šādu kārtību tiek garantēts, ka dažādās dalībvalstīs tirgotās sēklas atbilst vienādam prasībām.
- 48 No Direktīvas 2002/55 4. panta 4. punkta izriet, ka ar to ir paredzēts rūpēties arī par augu ģenētisko resursu saglabāšanu. Tālāk saskaņā ar šīs direktīvas 44. panta 3. punktā un 46. panta 2. punktā paredzētajām procedūrām dalībvalstis drīkst atkāpties no tās 4. panta 1. punktā paredzētajiem apstiprināšanas kritērijiem.
- 49 Šajā ziņā domājams, ka augu ģenētisko resursu saglabāšanu var nodrošināt ar Direktīvā 2009/145 paredzētajām atkāpēm no apstiprināšanas kārtības attiecībā uz tādu savvaļas sugu un šķirņu, kas tiek tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un kurām draud ģenētiskā erozija, (proti, saglabājamo šķirņu) sēklām, kā arī tādu šķirņu sēklām, kurām nav būtiskas vērtības izmantošanai komerciālā augkopībā, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos.
- 50 No tā izriet, ka Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētā apstiprināšanas kārtība spēj nodrošināt, ka tiek sasniegti tajās izvirzītie mērķi.
- 51 Jautājumā par to, vai minētā kārtība pārsniedz šo mērķu sasniegšanai vajadzīgo, *Kokopelli* apgalvo, ka minētā kārtība ir visierobežojošākais veids, kā reglamentēt saimnieciskās darbības veikšanu.
- 52 Eiropas Savienības Padome norāda, ka *Kokopelli* nav minējusi iemeslus, kādēļ tā šo apstiprināšanas kārtību uzskata par acīmredzami nesamērīgu, ievērojot izvirzītos mērķus. Šīs iestādes ieskatā citi ne tik ierobežojoši pasākumi kā, piemēram, etiķetēšana tik un tā nebūtu tikpat iedarbīgs Direktīvā 2002/55 paredzētā ražīguma mērķa nodrošināšanas līdzeklis, jo šādi tiktu atļauts pārdot un sēt iespējami kaitīgas vai optimālu lauksaimniecisko ražošanu nenodrošinošas sēklas.
- 53 Šajā ziņā jānorāda, ka, lai nodrošinātu augstu lauksaimniecības ražīgumu, iekšējā tirgū tirgotajām sēklām ir jānodrošina lauksaimniecības resursu optimālai izmantošanai vajadzīgās garantijas.
- 54 Tādēļ jāatzīst, ka Savienības likumdevējs varēja uzskatīt Direktīvā 2002/55 paredzēto apstiprināšanas kārtību par vajadzīgu, lai lauksaimnieciskie ražotāji panāktu drošu ražīgumu un kvalitāti atdeves ziņā.
- 55 Proti, vispirms Direktīvas 2002/55 5. panta 1. punktā ir prasīts, lai dārzeņu šķirne būtu atšķirīga – tādā ziņā, ka neatkarīgi no apstākļa, vai tās izcelsme no sākotnējās šķirnes būtu dabīga vai mākslīga, tā pēc vienas vai vairākām būtiskām pazīmēm skaidri būtu nošķirama no ikvienas citas Savienībā pazīstamas šķirnes. Ar šo atšķirīgumu lauksaimnieciskajiem ražotājiem šādi tik sniegta vajadzīgā informācija par dažādām sēklām raksturīgajām īpašībām un ļauj tiem izvēlēties sev optimālu atdevi nodrošinošas sēklas.
- 56 Turpinot, šīs direktīvas 5. panta 2. punktā ir teikts, ka šķirne ir uzskatāma par stabilu, ja pēc secīgām pavairošanas darbībām vai katra cikla beigās (ja selekcionārs ir noteicis atsevišķu pavairošanas darbību ciklu) tā joprojām atbilst savu būtisko pazīmju definējumam. Ar kritēriju par stabilitāti šādi tiek garantēts, ka kādai apstiprinātai sēklai raksturīgās kvalitatīvās īpašības gadu garumā paliek nemainīgas.
- 57 Visbeidzot saskaņā ar minētās direktīvas 5. panta 3. punktu viendabīguma prasība ir attiecināma uz gadījumu, kad kādas konkrētas šķirnes augi atbilstīgi šo augu vairošanās sistēmas īpatnībām ir līdzīgi vai ģenētiski identiski attiecībā uz tālab novērtējamo pazīmju kopumu. Ar kritēriju par viendabīgumu, garantējot, ka visām ar kādu konkrētu nosaukumu pārdotajām sēklām piemīt vienādas ģenētiskās īpašības, tiek sekmēta optimāla atdeve.

- 58 Tādēļ ar pienākumu iekļaut oficiālajos katalogos, kā arī ar to saistītajiem apstiprināšanas kritērijiem tiek nodrošināta iespēja šķirni aprakstīt un pārbaudīt tās stabilitāti un viendabīgumu, lai garantētu, ka attiecīgās šķirnes sēklām piemīt jaudīgas, kvalitatīvas, drošas un ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanai vajadzīgās īpašības.
- 59 Šajos apstākļos, tostarp ņemot vērā kopējās lauksaimniecības politikas jomā Savienības likumdevējam esošo plašo rīcības brīvību, kurā tam nākas lemt par saimnieciskiem jautājumiem, kuru izlemšanai jāveic sarežģīti izvērtējumi un novērtējumi, šis likumdevējs pamatoti varēja uzskatīt, ka ar citiem pasākumiem, kā, piemēram, etiķetēšanu, nebūtu varēts sasniegt tādu pašu rezultātu, kāds tiek panākts ar tādu tiesisko regulējumu kā šeit aplūkotais, kurā ir noteikta dārzeņu šķirņu sēklu iepriekšējas apstiprināšanas kārtība, un ka tāpēc tā, ņemot vērā minētā likumdevēja sasniegt gribētos mērķus, bija piemērota.
- 60 Proti, cits ne tik ierobežojošs pasākums, kā, piemēram, etiķetēšana, nebūtu tikpat iedarbīgs, jo tas ļautu pārdot un līdz ar to sēt iespējami kaitīgas vai optimālu lauksaimniecisko ražošanu nenodrošinošas sēklas. No tā izriet, ka strīdīgais tiesiskais regulējums, ņemot vērā minētos mērķus, nav uzskatāms par acīmredzami nepiemērotu.
- 61 Šādi rīkodamies, Savienības likumdevējs nav pārkāpis samērīguma principu, jo, lai arī šis tiesiskais regulējums kādiem saimnieciskās darbības subjektiem var radīt nelabvēlīgas vai pat ļoti nelabvēlīgas sekas, jāatzīst, ka, ievērojot Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētās apstiprināšanas kārtības mērķus, proti, tostarp garantēt augstu lauksaimniecības ražīgumu un nodrošināt apstiprināto sēklu brīvu apriti, minētā kārtība sekmē gan lauksaimniecisko ražotāju, gan apstiprinātās dārzeņu sēklas tirgojošo komersantu saimnieciskās intereses.
- 62 Jautājumā par tādiem komersantiem, kuri – kā *Kokopelli* – piedāvā pārdošanai Direktīvas 2002/55 4. panta 1. punktā un 5. pantā izvirzītajiem nosacījumiem neatbilstošas “senās šķirnes”, jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 44. panta 2. punktā un 48. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto var tikt paredzēti īpaši apstiprināšanas un tirdzniecības nosacījumi attiecībā uz saglabājamām šķirnēm un audzēšanai īpašos apstākļos radītām šķirnēm.
- 63 Proti, Direktīvas 2002/55 44. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka saglabājamo šķirņu sēklas var tikt apstiprinātas Savienības katalogā bez oficiālas pārbaudes, pamatojoties tostarp uz neoficiālu izmēģinājumu rezultātiem un to audzēšanā gūto pieredzi. Turklāt šīs direktīvas 44. panta 3. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka attiecībā uz saglabājamām šķirnēm un audzēšanai īpašos apstākļos radītām šķirnēm ir jāpiemēro atbilstoši kvantitatīvi ierobežojumi. Tālab saskaņā ar šiem Direktīvas 2002/55. pantiem tika pieņemta Direktīva 2009/145.
- 64 Tādu komersantu kā, piemēram, *Kokopelli* saimnieciskās intereses Direktīvās 2002/55 un 2009/145 tiek ņemtas vērā tādējādi, ka tajās netiek izslēgta iespēja tirgot “senās šķirnes”. Attiecībā uz saglabājamo šķirņu, kā arī audzēšanai īpašos apstākļos radīto šķirņu sēklām Direktīvā 2009/145 patiešām ir noteikti ģeogrāfiski un kvantitatīvi ierobežojumi, kā arī ierobežojumi iepakojuma ziņā, bet šie ierobežojumi ir noteikti saistībā ar augu ģenētisko resursu saglabāšanu.
- 65 Turklāt, kā norāda rakstveida apsvērumus iesniegušās iestādes, Savienības likumdevējs ir vēlējies nevis liberalizēt saglabājamo un audzēšanai īpašos apstākļos radīto šķirņu sēklu tirgu, bet gan atvieglot apstiprināšanas kārtību, vienlaikus novēršot, ka veidojas šo sēklu paralēlais tirgus, kas draudētu kavēt dārzeņu šķirņu sēklu iekšējā tirgus darbību.
- 66 Turklāt jāatgādina, ka Direktīvas 2009/145 35. pantā ir prasīts, lai Komisija novērtētu tās īstenošanu līdz 2013. gada 31. decembrim. Šīs direktīvas preambulas 14. apsvērumā ir apstiprināts, ka pēc trim gadiem Komisijai jānovērtē, vai ir iedarbīgas tostarp tiesību normas par saglabājamo šķirņu un

audzēšanai īpašos apstākļos radīto šķirņu sēklu tirdzniecībā piemērojamajiem kvantitatīvajiem ierobežojumiem. Tādēļ atbilstoši veikto pārbaužu rezultātiem minētajā direktīvā var tikt izdarīti grozījumi.

- 67 Tādējādi Savienības likumdevējs gluži pamatoti varēja uzskatīt, ka pienācīgs paņēmieni, kā Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētos un šā sprieduma 43.–49. punktā atgādinātos mērķus saskaņot ar visu attiecīgo saimnieciskās darbības subjektu interesēm, bija paredzēt vispārīgu apstiprināšanas kārtību standarta sēklu tirdzniecībai, kā arī īpašus nosacījumus saglabājamo šķirņu un audzēšanai īpašos apstākļos radīto šķirņu sēklu audzēšanai un tirdzniecībai.
- 68 Vienlīdz jānorāda, ka, ievērojot ražīguma mērķim LESD 39. pantā piešķirto nozīmīgumu, tādi lauksaimnieciskās ražošanas racionālu attīstību, kā arī ražošanas faktoru optimālu izmantošanu nodrošināt ļaujoši pasākumi kā šajā lietā aplūkoti, pat ja tie kādiem komersantiem var radīt nelabvēlīgas saimnieciskās sekas, minēto komersantu saimniecisko interešu gaismā nešķiet esam acīmredzami nesamērīgi salīdzinājumā ar izvirzīto mērķi.
- 69 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 2002/55 un 2009/145 nav pretrunā samērīguma principam.

Par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

- 70 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai vienlīdzīgas attieksmes vai nediskriminēšanas princips prasa, lai attieksme pret līdzīgām situācijām nebūt atšķirīga un pret atšķirīgām situācijām nebūtu vienāda, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota (1995. gada 17. oktobra spriedums lietā C-44/94 *Fishermen's Organisations u.c.*, *Recueil*, I-3115. lpp., 46. punkts; 2004. gada 9. septembra spriedums lietā C-304/01 Spānija/Komisija, Krājums, I-7655. lpp., 31. punkts; 2007. gada 8. novembra spriedums lietā C-141/05 Spānija/Padome, Krājums, I-9485. lpp., 40. punkts, kā arī 2008. gada 15. maija spriedums lietā C-442/04 Spānija/Padome, Krājums, I-3517. lpp., 35. punkts).
- 71 *Kokopelli* apgalvo, ka Direktīvās 2002/55 un 2009/145 noteiktajā apstiprināšanas kārtībā attieksme pret saglabājamo šķirņu sēklām nepamatoti atšķiroties no attieksmes pret oficiālajos katalogos iekļaujamajām standartsēklām. Proti, minētās kārtības dēļ *Kokopelli* neesot iespējams tirgot saglabājamo šķirņu sēklas.
- 72 Ņemot vērā standartsēklu un saglabājamo šķirņu sēklu raksturīgās īpašības, jāatzīst, ka tās ir atšķirīgās situācijās. Proti, saglabājamo šķirņu sēklas principā neatbilst Direktīvas 2002/55 4. panta 1. punktā un 5. pantā noteiktajām prasībām. Tās tradicionāli tiek audzētas īpašos apvidos un reģionos, un tām draud ģenētiskā erozija.
- 73 Tieši dažādo šķirņu sēklām raksturīgo īpašību dēļ Direktīvās 2002/55 un 2009/145 noteiktajā apstiprināšanas kārtībā ir paredzēti gan vispārīgi noteikumi standartsēklu tirdzniecībai, gan īpaši nosacījumi saglabājamo šķirņu sēklu audzēšanai un tirdzniecībai.
- 74 Proti, šie īpašie nosacījumi ir saistīti ar augu ģenētisko resursu saglabāšanu *in situ* un ilgtspējīgu izmantošanu.
- 75 Šajā ziņā Direktīvas 2009/145 preambulas 2. un 3. apsvērumā ir teikts, ka vispārīgajam augu ģenētisko resursu aizsardzības mērķim līdzās pastāv īpaša interese pasargāt saglabājamās šķirnes, jo tās ir sevišķi labi pielāgojušās konkrētiem vietējiem apstākļiem un var tikt audzētas īpašos klimatiskos apstākļos.

- 76 No tā izriet, ka, Direktīvā 2002/55, kā arī tās īstenošanai pieņemtajā Direktīvā 2009/145 paredzot īpašus nosacījumus saglabājamo šķirņu sēklu audzēšanai un tirdzniecībai, Savienības likumdevējs ir atšķirīgi attiecies pret atšķirīgām situācijām. Tādēļ minētās direktīvas nav pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam.

Par saimnieciskās darbības veikšanas brīvības principa neievērošanu

- 77 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka tiesības brīvi veikt saimniecisku darbību ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem. Tomēr šie principi nešķiet esam absolūtas prerogātas, bet gan ir jāņem vērā saistībā ar to funkciju sabiedrībā. Tāpēc tiesības brīvi veikt saimniecisku darbību var tikt ierobežotas, ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi patiešām atbilst Savienības sasniegt gribētajam vispārējo interešu mērķim un attiecībā pret sasniedzamo mērķi nav nesamērīga un nepieņemama ierobežojums, kas aizskartu pašu šādi garantēto tiesību būtību (skat. tostarp 1989. gada 11. jūlija spriedumu lietā 265/87 *Schröder HS Kraftfutter, Recueil*, 2237. lpp., 15. punkts, kā arī 2005. gada 12. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-154/04 un C-155/04 *Alliance for Natural Health u.c., Krājums*, I-6451. lpp., 126. punkts).
- 78 Šajā gadījumā Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētā dārzeņu sēklu apstiprināšanas kārtība patiešām spēj ierobežot tādu seno sēklu tirgotāju kā, piemēram, *Kokopelli* brīvību veikt savu profesionālo darbību.
- 79 Tomēr Direktīvas 2002/55 3.–5. pantā izklāstīto noteikumu mērķi, proti, celt dārzeņu audzēšanas ražīgumu Savienībā, izveidot dārzeņu sēklu iekšējo tirgu, nodrošinot to brīvu apriti Savienībā, kā arī saglabāt augu ģenētiskos resursus, atbilst vispārējām interesēm. Kā redzams no jautājumam par apgalvoto samērīguma principa pārkāpumu vēltītā šā sprieduma pamatojuma, nešķiet, ka šie tajos noteiktie noteikumi un pasākumi nebūtu piemēroti šo mērķu īstenošanai, un šo pasākumu radītais šķērslis saimnieciskās darbības veikšanas brīvībai, ievērojot izvirzītos mērķus, nevar tikt uzskatīts par nesamērīgi kaitējošu tiesībām šo brīvību izmantot.

Par preču brīvas aprites principa neievērošanu

- 80 Jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai LESD 34. pantā paredzētais kvantitatīvo ierobežojumu un pasākumu ar līdzvērtīgu iedarbību aizliegums attiecas ne tikai uz valsts pasākumiem, bet arī uz Savienības iestāžu pasākumiem (skat. 1984. gada 17. maija spriedumu lietā 15/83 *Denkavit Nederland, Recueil*, I-2171. lpp., 15. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health u.c.*, 47. punkts).
- 81 Šajā ziņā jāatgādina, ka Direktīvās 2002/55 un 2009/145 paredzētā apstiprināšanas kārtība, kā izriet no šā sprieduma 43.–47. punkta, sekmē dārzeņu audzēšanas ražīguma Savienībā celšanu un dārzeņu sēklu iekšējā tirgus izveidošanu, nodrošinot to brīvu apriti Savienībā. Līdz ar to šī kārtība preču brīvu apriti drīzāk sekmē nekā ierobežo.

Par SLAGRPL neievērošanu

- 82 SLAGRPL pamatmērķis saskaņā ar tā 1. pantā teikto ir pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana.
- 83 Šajā ziņā *Kokopelli* uzskata, ka Direktīvā 2002/55 paredzētajā apstiprināšanas kārtībā neesot ievērots SLAGRPL noteiktais.

- 84 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbilstoši LESD 216. panta 2. punktam Savienības noslēgtie starptautiskie nolīgumi ir saistoši Savienības iestādēm un tādējādi šie nolīgumi ir pārāki par Savienības tiesību aktiem (2011. gada 21. decembra spriedums lietā *C-366/10 Air Transport Association of America* u.c., Krājums, I-13755. lpp., 50. punkts).
- 85 Attiecīgā Savienības tiesību akta spēkā esamība, ievērojot starptautisko tiesību normas, var tikt izvērtēta, ja Savienībai šīs normas ir saistošas un ja tam nav pretrunā attiecīgā starptautiskā nolīguma iedaba un sistēma, un ja tā noteikumi satura ziņā šķiet esam beznosacījuma un pietiekami precīzi (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Air Transport Association of America* u.c., 51.–54. punkts).
- 86 Šajā ziņā norādāms, ka Savienībai kā vienai no SLAĢRPL līgumslēdzējām pusēm šis līgums ir saistošs. Tomēr, kā savu secinājumu 53. punktā norādījusi arī ģenerāladvokāte, minētajā līgumā nav nevienas normas, kas satura ziņā būtu tik beznosacījuma un pietiekami precīza, lai varētu tikt apšaubīta Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamība.
- 87 Proti, SLAĢRPL 5. panta 5.1. punktā tostarp ir paredzēts, ka katra līgumslēdzēja puse atbilstoši savas valsts likumiem un sadarbībā ar citām līgumslēdzējām pusēm pēc vajadzības veicina integrētu pieeju pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu ekspluatācijai, saglabāšanai un ilgtspējīgai izmantošanai un tostarp pēc vajadzības veic virkni pasākumu.
- 88 Turklāt saskaņā ar šā līguma 6. pantu līgumslēdzējas puses izstrādā un īsteno atbilstošu politiku un tiesību normas, ar kurām iespējams sekmēt pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu.
- 89 Tādējādi šajos noteikumos katra konkrētā veida gadījumā veicamo pasākumu izvērtējums ir dalībvalstu ziņā.
- 90 Turklāt *Kokopelli* piesauktajā SLAĢRPL 9. pantā ir teikts, ka līgumslēdzējas puses atzīst lielo ieguldījumu, ko visos pasaules reģionos, jo īpaši izcelsmes un kultūraugu dažādības centros, ir devusi un turpina dot vietējā sabiedrība vai vietējo iedzīvotāju kopienas un zemnieki to ģenētisko resursu saglabāšanā un attīstībā, uz kuriem balstās pārtikas un lauksaimnieciskā ražošana visā pasaulē.
- 91 Šā līguma 9. panta 9.3. punktā ir noteikts, ka nekas no šajā pantā teiktā nav interpretējams tā, lai ierobežotu jebkādas zemnieku tiesības atbilstoši attiecīgās valsts tiesību aktiem pēc vajadzības novākt, izmantot, apmainīties un pārdot saimniecībā izaudzētās sēklas/pavairojamo materiālu.
- 92 Tādēļ arī minētajā pantā nav noteikts pietiekami beznosacījuma un precīzs pienākums, lai varētu tikt apšaubīta Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamība.
- 93 No iepriekš izklāstīto apsvērumu kopuma izriet, ka, iztīrējot uzdoto jautājumu, nav konstatēts nekas tāds, kas spētu ietekmēt Direktīvu 2002/55 un 2009/145 spēkā esamību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 94 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Iztīrējot uzdoto jautājumu, nav konstatēts nekas tāds, kas spētu ietekmēt Padomes 2002. gada 13. jūnija Direktīvas 2002/55/EK par dārzena sēklu tirdzniecību un Komisijas 2009. gada 26. novembra Direktīvas 2009/145/EK, ar ko paredz dažas atkāpes attiecībā uz tādu dārzena

savvaļas sugu un šķirņu atzišanu, kas ir tradicionāli audzētas noteiktos apvidos un reģionos un ko apdraud ģenētiskā erozija, un tādu dārzeņu šķirņu atzišanu, kam nav būtiskas vērtības attiecībā uz komerciālu augkopību, bet kas ir izveidotas audzēšanai noteiktos apstākļos, un šo savvaļas sugu un šķirņu sēklu tirdzniecībai, spēkā esamību.

[Paraksti]